

18.66x18.61	1	עמוד 30	גלובס - כותרת	12/07/2017	59310676 - 7
אוריאל לין - נשיא איגוד לשכות המס - 35010					

השינויים העוברים על מבנה המשק אוריאל לין

ציון נכשל בהבנת הנקרא של המגמות הכלכליות

המשק הישראלי ומבנה המשק כולו משנה לאחרונה את פניו, ואין זה ברור עדיין אם שינויים מבניים רביי משמעות אלה מחלחים לתודעה של "קובעי המדיניות" בישראל. אמנם חלק גדול מהשינוי המבני של המשק נובע מפריחת תעשיית גיוסי ההון וההייטק על סוגיו השונים, אבל לא רק בגלל פריחת ההייטק משתנים כאן דברים. ההייטק מעשיר קבוצה מצומצמת של יזמים והוא גם מעלה את רמת השכר הממוצעת לכל המועסקים במגזר. ההשפעות על מבנה הכלכלה הישראלית הן הרבה יותר רחבות ועמוקות, והן נובעות בעיקרן משתי מגמות יסוד שאינן אופייניות רק לישראל, אלא לעולם המערבי כולו. תרומתו של הייצור התעשייתי לתוצר ולתעסוקה הולכת ויורדת, בעוד שתרומת ענפי השירותים לסוגיהם לתוצר ולתעסוקה הולכת ועולה; ווהי מגמה שנמשכת כבר כמה שנים. המשפחה הממוצעת בעולם המערבי שואפת לרמת חיים ולא יאכזת חיים גבוהות יותר, ומרחב היוזמות האישית עולה אף הוא בהתמדה. לדוגמה, אם מתרבות במשק הבקשות לנטילת הלוואות משכנתה, מתפתח במהירות ענף של יועצי משכנתאות. ואם הפרט והמשפחה שואפים לבטח טוב יותר את בריאותם ורכושם, מתפתח גם ענף הביטוח בכללו, לרבות סוכנויות הביטוח, בהתאם. היוזמת האישית מגיבה מהר לצורכי המשק, כשיש יותר דרישה של תושבים זרים לתיירות רפואית בישראל, מהר מאוד יתפתח גם ענף עסקי שיעניק שירותים לתחום זה. הצרכנים הישראלים רצו מגוון גדול יותר של תמרוקים - התפתח גם ענף יבוא התמרוקים,

וכצידו ענף של יבוא תוספי מזון. פקיד בכיר מאוד במשרד האוצר שאל אותי פעם מה זה "יצוא שירותים"? שאלה כזו מפיו של כלכלן מנוסה משקפת חשיבה והבנה המקובלות במשרדי הממשלה. יצוא המסחר והשירותים כבר כמעט שווה בהיקפו ליצוא המוצרים; ומגמה זו תימשך. מה שמבליט מגמה זו הוא מאזן יצוא מוצרים לעומת יבוא מוצרים, ומאזן יצוא שירותים לעומת יבוא שירותים. בשנת 2016 יצוא מוצרים עמד על 52.895 מיליארד דולר, לעומת יבוא מוצרים בסך 59.268 מיליארד דולר. הגירעון הסתכם ב־6.373 מיליארד דולר. לעומת זאת, יצוא השירותים היה 34.596 מיליארד דולר, לעומת יבוא שירותים של 21.994 מיליארד דולר; והעודף עמד על 12.602 מיליארד דולר. כך, ובשל הגידול המרשים ביצוא שירותים, הגענו לעודף של 7.102 מיליארד דולר בסחר החוץ. יצוא השירותים של ישראל, שכבר עלה ל־35 מיליארד דולר, אינו מה שהיה. פעם יצוא שירותים התבסס בעיקר על שירותי תיירות. כיום, חלק התיירות ביצוא השירותים אינו יותר מ־16%, בעוד שיצוא שירותי המחשוב מהווה 30% והמו"פ 11%. תעשיית ההייטק אכן שינתה את מבנה היצוא של ישראל, אבל יש עדיין רבים גם בשורות משרדי הממשלה והכנסת, הסבורים שהיצוא הוא בעיקרו של מוצרים.

ערך מוסף ביצוא שירותים

כיום, חלוקת התוצר במגזר העסקי שינתה את פניה דרמטית, כתוצאה מתהליך שנמשך בעשרות השנים האחרונות. על־פי נתוני הלמ"ס, הייצור והתעשייה אינם מהווים יותר מ־17% מהתוצר; הבנייה, החשמל והמים - 11%;

בעוד שהמסחר והשירותים מהווים 70% מכלל התוצר של המגזר העסקי. ייתכן, כי הביטוי הדרמטי לשינוי במבנה המשק משתקף במבנה התעסוקה. מגזר המסחר והשירותים "מייצר" 71% מכלל העובדים במגזר העסקי, בעוד שהתעשייה "מייצרת" לא יותר מ־18% מהעובדים. ומגמה זו ממשיכה לגדול בהתמדה, שכן במבחן של עשור, מספר העובדים במגזר המסחר והשירותים גדל ב־49%, בעוד שמספר העובדים בתעשייה גדל רק ב־8%. בכל האמור כאן אין כוונה חלילה להוריד במשהו מחשיבות הייצור והתעשייה בישראל. על אף שהתעשייה הישראלית אינה צומחת מספיק מבפנים, היא עדיין אחת מהחזקות במשק, אבל אי-הבנה של מבנה המשק ומגמות התפתחות, מולידה גם החלטות כלכליות שגויות ומדיניות שגויה בהקצאת משאבים. לשם דוגמה, האם יש מקום להמשיך ולתת הטבות מס מופלגות למפעלי תעשייה, רק בגין ביצוע יצוא, בעוד שהטבות כאלה לא ניתנות ליצוא שירותים, על אף שהערך המוסף ביצוא שירותים גבוה הרבה יותר מהערך המוסף ביצוא מוצרים, וגם מגזר השירותים הוא זה המייצר יותר מקומות עבודה. התוצר לנפש בישראל גדל בעשור האחרון בשיעור מרשים של 47%. אנו כבר קרובים בתוצר לנפש לשנה לרמה של 38 אלף דולר. אבל זה עדיין נמוך לעומת מדינות אירופה ומאוד נמוך לעומת ארה"ב. יש לנו היכולת לצמוח מהר יותר, וגם להגדיל את התוצר לנפש מהר יותר, אם יתקבלו ההחלטות המשקיות-כלכליות הנכונות. הבעיה היא, שהחלטות כלכליות נכונות אינן יכולות להתקבל בלי הבנה יסודית של מבנה המשק והכוחות הפועלים בו. ●